

**АНАЛІЗ ОСНОВНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ГАЛУЗІ
ЗВ'ЯЗКУ УКРАЇНИ**

У даній статті здійснено оцінку та аналіз результатів загального розвитку підприємств галузі зв'язку України і Вінницької області.

In this article are representing estimation and the analysis of results of the general development of the enterprises of branch of communication of Ukraine and Vinnitsa region.

Ключові слова: галузь зв'язку, аналіз, підприємства, оцінка, аналіз, результати.

Постановка проблеми. Функціонування інфраструктури суспільства на сучасному рівні розвитку є неможливим без використання засобів зв'язку, які дозволяють оперативно і своєчасно вирішувати всі існуючі проблеми в різних галузях соціально-економічного розвитку держави. Саме тому доцільним є дослідження основних результатів діяльності галузі зв'язку як України, так і Вінницької області, адже це дозволить визначити сучасний стан розвитку, виявити основні проблеми її функціонування і розробити загальні аспекти стратегії підвищення конкурентоспроможності підприємств даної галузі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням сучасних проблем галузі зв'язку України займається чимало вітчизняних вчених, найвідоміші з яких є: Д.І. Олійник, В.М. Орлов, О.С. Редькін, Є.М. Стрельчук, В.М. Гранатуров та ін. Це свідчить про актуальність та наявність значного інтересу до функціонування даної галузі, а також про необхідність виявлення та детального дослідження сучасних напрямків та перспектив її розвитку.

Цілі статті. Аналіз та оцінка основних результатів розвитку підприємств галузі зв'язку України та Вінницької області.

Виклад основного матеріалу. Оператори всіх форм власності у 2009 році надали послуги пошти та зв'язку на суму 46,28 млрд грн, з них на суму 18 млрд грн було надано послуг населенню України [2]. Середньорічні витрати пересічної української сім'ї на послуги пошти та зв'язку становили 990 грн (приблизно 83 грн на місяць). В структурі даних витрат 50% займають витрати на послуги мобільного зв'язку, 25% - фіксований телефонний зв'язок, 10% - послуги передачі даних та надання доступу до мережі Інтернет, 3% - послуги поштового зв'язку [1].

Аналіз доходів від надання послуг пошти та зв'язку в Україні за 2005 -2009 рр. свідчить про існування стабільної тенденції до їх зростання, але за окремими видами, такими як: поштовий зв'язок, передача та прийом телевізійних і радіопрограм, а також радіозв'язку, комп'ютерний зв'язок та надання послуг інших видів зв'язку. Доходи від надання послуг поштового зв'язку в аналізованому періоді збільшились з 1340,3 млн грн до 2637,7 млн грн (темپ приросту – 96,79%). Значною мірою зросли доходи від надання послуг телевізійних і радіопрограм, а також радіозв'язку – з 673,1 млн грн у 2005 році до 1799,6 млн грн у 2009 році; темп приросту становив 167,36%. Подібна тенденція спостерігається і в структурі доходів від надання послуг комп'ютерного зв'язку. У 2009 році підприємства, що надають даний вид послуг отримали доходи в розмірі 3362,7 млн грн, в порівнянні з 1009,5 млн грн у 2005 році. Загальний темп приросту по послугам комп'ютерного зв'язку становить 133,11%. Доходи від надання послуг мобільного зв'язку в структурі загальних доходів підприємств досліджуваної галузі займають лідируючі позиції. В період з 2005 по 2009 рр. темп приросту доходів становив 96,25 %, доходи зросли з 14512,2 млн грн до 28481 млн грн. Аналізуючи доходи від надання послуг інших видів зв'язку, таких як: телеграфний, проводові мовлення, спеціальний і фельдзв'язок, послуги нагляду та технічного контролю за використанням радіочастот, кур'єрська діяльність, Ір-телефонія та інше, можна зробити висновок про суттєве їх зростання з 510,3 млн грн у 2005 році до 1195 млн грн у 2009 році; темп приросту становить 134,17%.

Особливу увагу при дослідженні доходів від надання послуг пошти та зв'язку України слід звернути на період з 2008 – 2009 рр. Саме в даному періоді спостерігається тенденція до незначного зменшення суми доходів підприємств, які надають такі види послуг, як телефонний та мобільний зв'язок. Доходи від надання послуг телефонного зв'язку зменшились на 650,9 млн грн, а від послуг мобільного зв'язку на 1148,5 млн грн, що спричинене, в першу чергу, кризовими явищами в економіці нашої держави. Розглянемо більш детально розподіл загальної суми доходів від надання послуг пошти та зв'язку за видами в Україні у 2009 році (рис. 1).

У 2009 році споживачі перевагу надавали користуванню послугами мобільного зв'язку, загальна сума доходів від якого становила 61,53%, а також послугам телефонного зв'язку – 19,4%. Незначні суми доходів були отримані від послуг комп'ютерного, поштового та інших видів зв'язку.

Аналогічна ситуація спостерігається і в структурі надання послуг пошти та зв'язку Вінницької області. Доходи, від надання послуг поштового зв'язку за досліджуваний період збільшились з 45,4 млн грн до 78,8 млн грн (темп приросту – 73,57%). Темп приросту доходів від надання послуг телефонного зв'язку становить - 4,58%; з 2005 – 2007 рр. доходи збільшились на 3,6 млн грн, проте у 2008 – 2009рр. відбувся їх

спад до 7,8 млн грн. Спостерігається тенденція до стрімкого зростання суми доходів від надання послуг передачі телевізійних і радіопрограм, а також радіозв'язку. Темп приросту доходів по даному виду зв'язку становить 81,83%, загальна сума доходів збільшилась з 15 млн грн до 27,2 млн грн. Варто зазначити, що головним споживачем даного виду послуг у 2008 – 2009 рр. стало населення. Доходи підприємств від надання послуг передачі та прийому телевізійних та радіопрограм, а також радіозв'язку населенню області у 2008 році становили 18,5 млн грн, а у 2009 році – 21,9 млн грн. Аналіз доходів від надання послуг комп'ютерного зв'язку свідчить про існування тенденції до популяризації даного виду зв'язку серед споживачів; темп приросту доходів підприємств у даній сфері становить 613,6%. Доходи від надання послуг комп'ютерного зв'язку стрімко зросли у 2008 – 2009 рр., і становили відповідно 36,2 млн грн та 54,2 млн грн. Переважним споживачем даного виду послуг також виступає населення області, що витратило на купівлю послуг комп'ютерного зв'язку у 2008 році 20,5 млн грн, а у 2009 році – 36 млн грн. Провідні позиції в даній сфері залишаються за послугами мобільного зв'язку, сума доходів якого збільшилась з 754,9 млн грн у 2005 році до 1324,5 млн грн у 2009р. Дослідження доходів від надання інших послуг зв'язку, таких як: телеграфний, проводові мовлення, спеціальний і фельдзв'язок та інші види зв'язку свідчить також про наявність тенденції до поступового зростання. Доходи від надання даних видів послуг зросли на 106,45% (з 3,1 млн грн у 2005 році до 6,4 млн грн у 2009 році).

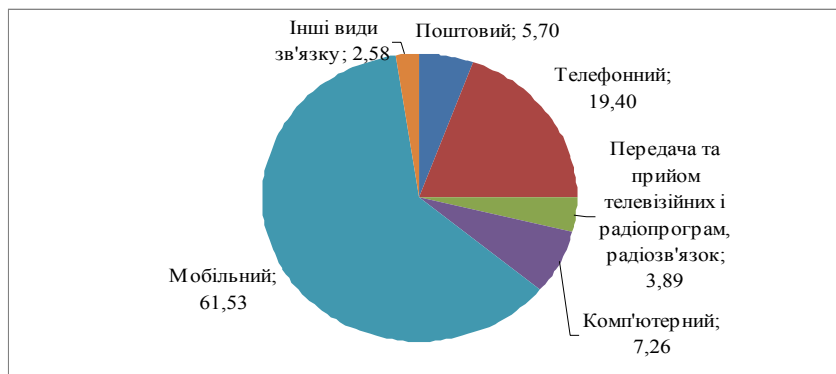

Рис. 1. Розподіл загальної суми доходів підприємств від надання послуг пошти та зв'язку за видами в Україні за 2009 рік (відсотків до загальної суми)[2]

Розглядаючи структуру доходів від надання послуг пошти та зв'язку у Вінницькій області, слід зазначити, що вона є подібною до загальнодержавної. Особливу увагу слід звернути на ситуацію у 2008 – 2009рр., адже саме в даному періоді відбулись найсуттєвіші зміни в структури доходів галузі. Доходи від надання послуг телефонного зв'язку зменшились на 7,8 млн грн. Сума доходів від надання послуг пошти та зросла, проте на незначну суму, а саме на 10,5 млн грн. Подібною є ситуація і з послугами передачі та прийому телевізійних і радіопрограм, а також послуг радіозв'язку, доходи від яких збільшились на 4,1 млн грн. Існує тенденція до поступового збільшення популяризації послуг комп'ютерного зв'язку, за останні два досліджуваних роки сума доходів по даному виду послуг збільшилась на 18 млн грн. Що стосується мобільного зв'язку, то за 2008 – 2009 рр. доходи від надання даного виду послуг зменшились на 125,3 млн грн. З метою визначення найбільш популярних і прибуткових послуг даної сфери у звітному періоді, розглянемо розподіл загальної суми доходів від надання послуг пошти та зв'язку (рис. 2).

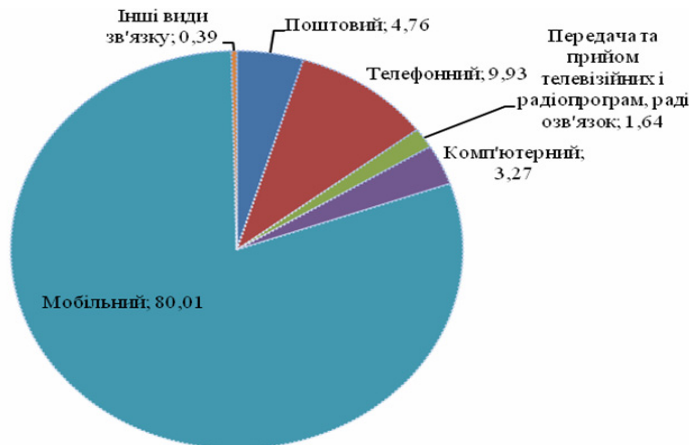

Рис. 2. Розподіл загальної суми доходів підприємств від надання послуг пошти та зв'язку у Вінницькій області за 2009 рік (відсотків до загальної суми)[3]

Як свідчить статистична інформація, найбільша частка доходів належить послугам мобільного зв'язку – 80,01%, телефонного зв'язку – 9,93% та поштових послуг – 4,76%. На підставі вищенаведених даних можна зробити висновок, що розглянуті види послуг є найпопулярнішими серед споживачів досліджуваного регіону.

Дана ситуація свідчить про наявність позитивної тенденції розвитку галузі зв'язку. Тому доцільним є дослідження процесу інвестування в основний капітал підприємств сфери послуг пошти та зв'язку, адже саме інвестиції виступають рушійною силою розвитку будь-якого підприємства і відповідно галузі (табл. 1).

Таблиця 1

Інвестиції в основний капітал підприємств галузі послуг пошти та зв'язку України та Вінницької області [2,3]

Роки	Інвестиції в основний капітал підприємств галузі послуг пошти та зв'язку (млн грн)	
	Україна	Вінницька обл.
2005	8541,3	83,8
2007	12488,8	138,2
2008	10910,4	98,06
2009	9568,4	96,8

За даними у табл. 1 можна зробити висновок, що найбільший об'єм коштів в розвиток підприємств галузі пошти та зв'язку було вкладено у 2007 році, як в Україні (12488,8 млн грн) так і у Вінницькій області (138,2 млн грн). В досліджуваному періоді темп приросту інвестицій в основний капітал по Україні становив 89,26%, а у Вінницькій області – 86,59%. У 2009 році об'єм інвестиційних ресурсів був найнижчим за останні три роки. Дослідивши більш детально структуру інвестицій в основний капітал підприємств галузі послуг пошти та зв'язку у 2009 році, можна зробити висновок що в Україні 38% інвестиційних коштів направляється саме на розвиток досліджуваної галузі, а у Вінницькій області – 11,6% [2,4]. Підсумовуючи дані показники, можна зробити висновок, що галузь зв'язку є інвестиційно-привабливою, але подальший її розвиток залежить значною мірою від впливу різних чинників, як позитивних, так і негативних.

До основних чинників, які здійснюють позитивний вплив на розвиток досліджуваної галузі належать:

– затвердження Національною комісією з питань регулювання зв'язку України граничних тарифів на загальнодоступні телекомунікаційні послуги (рішення № 1491 від 28.04.2009р.), що сприятиме зростанню доходів від надання послуг пошти та зв'язку;

– затвердження Національною комісією з питань регулювання зв'язку України порядку взаєморозрахунків між операторами телекомунікацій за послуги доступу до телекомунікаційних мереж загального користування (рішення № 1586 від 09.07.2009 р.), що сприятиме процесам добросовісної конкуренції у галузі;

– розвиток процесів трансформації мереж зв'язку, зокрема шляхом заміни аналогового обладнання сучасним цифровим обладнанням, що сприятиме підвищенню технічного рівня та відповідно якості послуг пошти та зв'язку.

Проте існує і ряд чинників, які негативно впливають на розвиток галузі пошти та зв'язку України, а саме:

- проблеми законодавчого регулювання в галузі зв'язку України;
- недосконалість податкової системи;
- невідповідний рівень розвитку фінансового ринку;
- наявність тенденцій до зниження попиту споживачів на окремі види послуг та різке зменшення рівня платоспроможності окремих категорій споживачів послуг;
- гостра конкурентна боротьба на ринку послуг пошти та зв'язку;
- невизначеність інфляційних процесів [5].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, здійснено аналіз та оцінку основних результатів діяльності підприємств галузі пошти та зв'язку України і Вінницької області. Визначено сучасний стан розвитку даної сфери. Подальші дослідження особливостей функціонування галузі пошти та зв'язку є актуальними, адже саме за їх допомогою можливе створення сучасних стратегій управління розвитком та конкурентоспроможністю підприємств галузі пошти та зв'язку.

Література

1. Офіційний сайт Державної адміністрації зв'язку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://stc.gov.ua/uk/index>
2. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>
3. Статистичний щорічник Вінниччини. – Вінниця: Державний комітет статистики. Головне управління статистики у Вінницькій області, 2010. – 638 с.

4. Офіційний сайт НБУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bank.gov.ua>
5. Хрущ Н.А. Моніторинг результатів та перспективи розвитку підприємств галузі зв'язку України / Н.А. Хрущ, М.В. Желіховська // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – № 3. – Т. 3. – С. 30-34.

Надійшла 06.10.2010

УДК 33.338.467.4

О. В. КУЗИК

Львівський національний університет імені Івана Франка

ПОВЕДІНКОВІ АСПЕКТИ ВИРОБНИЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДОМОГОСПОДАРСТВ В УКРАЇНІ

Вивчення поведінки домогосподарств у сфері виробництва в Україні має визначальне значення для поступального розвитку вітчизняної економіки. Широка поширеність виробничої діяльності в межах домогосподарств, що склалася історично; її зростання за умов поширення кризових явищ в економіці України вказує на особливу актуальність дослідження цієї функції домогосподарств. Необхідним є пошук шляхів зростання ефективності такої діяльності з урахуванням внутрішніх умов в економіці.

The study household's behavior of production in Ukraine is important for the sustained development of national economy. The wide spread of production households, that were discovered, its growth in Ukraine in crisis are showing particular relevance of such researches. It is necessary to find ways to increase the effectiveness of such activities in view of internal conditions in the economy of Ukraine.

Ключові слова: домогосподарство, поведінка домашніх господарств, виробнича діяльність, нова економіка домогосподарств, податковий «клин», особисті підсобні господарства, особисті селянські домогосподарства.

Вагоме значення у поведінці домогосподарств та структурі їх доходів посідає трудова поведінка, зокрема зайнятість та виробнича діяльність. Аналіз зайнятості домогосподарств в Україні вказує на значні диспропорції у порівнянні з розвиненими країнами, а, отже, низьку ефективність: низька частка зайнятості у сфері послуг, надвисока – у сільському господарстві; значно вища зайнятість у промисловості, висока частка економічної активності населення.

У дослідженні виробничої функції необхідно звертати увагу на моральні міркування, мотивацію альтруїзму та родинну підтримку, про що відзначають прихильники низки економічних концепцій. Визначальне значення у характеристиці виробничої діяльності в Україні посідає самозайнятість в сільському господарстві, зокрема через ОПГ та селянські особисті. До цього часу поведінка домогосподарств у сфері виробництва в Україні недостатньо мірою досліджені. Для розширення аналізу необхідно спиратись на основні положення таких економічних шкіл як нова економіка домогосподарства та інституціоналізм. Це вказує на особливу актуальність такого дослідження, що посилено зростанням виробничої діяльності в період світової фінансово-економічної кризи.

Структура трудової поведінки домогосподарств визначається двома елементами [1, с. 51-72]:

1. Елементи зовнішнього господарського світу – сукупність зовнішніх чинників, що включають соціально та економічно структуровані доступи до робочих місць, ідеологічні та культурні регулятори поведінки.

2. Елементи внутрішнього світу домогосподарства – переваги і обмеження з економічними, соціальними і психологічними особливостями, що приймають рішення індивідуальної зайнятості.

Домогосподарства несуть особливості внутрішнього світу в зовнішній господарський світ. Цих два елементи перетинаються: зовнішні регулятори знаходять специфічне відображення в свідомості індивідів, звичках домогосподарств, а індивідуальні цінності і норми визначають відношення до зовнішніх регуляторів. Взаємодія двох світів породжує не тільки ринкову поведінку, але і інші форми активності – ведення особистого підсобного господарства, догляд за дітьми тощо.

Поєднання двох елементів залежить від особливостей сфери зайнятості, що склалася в країні. Сфера зайнятості домогосподарств, що залишилась у спадок від Радянського Союзу характеризувалась вкрай негативними характеристиками [2, с. 341]:

- відсутністю законодавства про зайнятість та невизнанням безробіття на урядовому рівні;
- нерозвиненістю і, навіть, відсутністю державних і правових інститутів ринку праці;
- концентрацією зайнятості на підприємствах державного сектора;
- відсутністю гнучкої системи оплати праці внаслідок її державного регулювання;
- низькою мобільністю робочої сили, спровокованою законодавчими обмеженнями плинності кадрів та зміни місця роботи в УРСР.

Особливу увагу на виробничій діяльності та зайнятості домогосподарств сьогодні зосереджує нова економічна теорія домогосподарств. Пануюча неокласична теорія припускає безбиткове та ефективне функціонування домогосподарств у сфері виробництва, за аналогією з фірмами; при цьому не зосереджується увага на внутрішній структурі домашніх господарств.